

דקדוקי קריאה והדרכה לקורא בפרשת צו ובהפטרות ובראשון של שמיני

ו ב מוֹקֵדָה: אין מפיק בה"א. תּוֹקֵד בּוֹ: הטעם נסוג לת"ו	
ו ג וּמִכְנָסִי-בֶדֶד: העמדה קלה במ"ם	
ו ה תּוֹקֵד-בּוֹ: העמדה קלה בת"ו	
ו ח וְהִקְטִיר הַמִּזְבֵּחַ: בשאר מקומות וְהִקְטִיר הַמִּזְבֵּחַ	
ו יא יֹאכְלֶנָה: הכ"ף בשווא נע ולא בחטף כפי שמופיע בחלק מהספרים	
ו יד עַל-מִחְבֶּת: החי"ת בחטף ולא בשווא נח. בְּשֶׁמֶן תַּעֲשֶׂה מִרְבֶּכֶת תְּבִיאָנָה: טעם טפחא	
בתיבת תַּעֲשֶׂה, המפסיק בטעות בתיבת מִרְבֶּכֶת משבש את משמעות הפסוק	
ו טו תִּקְטֹר: הת"ו בקמץ קטן	
ו יט הַמִּחְטָא יֹאכְלֶנָה: געיה בה"א והמ"ם אחריה בשווא נע, אין לקרא חטף פתח במ"ם ובכ"ף	
בהתאמה, אלא שווא נע וכן הוא בהמשך ז ג הַמִּכְסֶּה ועוד	
ו כ יֵהָ מִדְמָה עַל-הַבָּגֶד אֲשֶׁר יִהְיֶה: בשתי הפעמים היו"ד בחירק והקורא בפתח משנה משמעות	
ז ח אֶת-עֲלֹת אִישׁ: טעם נסוג אחור לעי"ן	
ז ט תִּתְּנָה: העמדה קלה בת"ו להדגשת הצירי שלא יישמע משקל פעיל. ומטעם זה להיזהר לא להבליע את הקמץ באל"ף	
ז יח לֹא יִחָשֵׁב לוֹ פָּגוּל יִהְיֶה: יש להחיש את קריאת תיבת לוֹ להסמיכה לתיבה שלפניה שיישמע: לא יחשב לו, פגול יהיה ולא: לא יחשב, לו פגול יהיה	
ז כג שׂוֹר וְכֶשֶׁב וְעֹז: וא"ו בקמץ רק לפני התיבה השלישית ולא בתיבה השנייה	
ז לו מְשַׁחֲוֹ: המ"ם בקמץ קטן	
ז ז וַיֹּאפֹד: האלף בשווא נח ויש לעצור מעט בקריאת המילה הבאה	
ח לג מִלֹּאֲת: האלף אינה נקראת, כאילו כתוב 'מִלֹּת'	
הפטרות צו ירמיה ז כא – ח ג , ט כב-כג:	
ז כב הוֹצִיָאִי: הטעם באל"ף מלרע הקורא מלעיל עובר לציווי של נקבה.	
ז כג תִּהְיוּ-לִי: געיה בת"ו	
ז כט גִּזְיִ: הגימ"ל בקמץ חטוף ובמלרע	
ז ל אֲשֶׁר-נִקְרָא-שְׁמִי עָלָיו: טעם מרכא במילה שְׁמִי, יש לשים לב לקושי המתעורר בקריאת תיבה כה ארוכה	
ט כג עֲשֵׂה חֶסֶד: טעם נסוג אחור לעי"ן	
ראשון של שמיני:	

ט ד נִרְאֶה: האל"ף בקמץ

ט ו וִירָא: הוא"ו בשווא נע ולא בפתח

ט טו וַיִּחְטְאוּהוּ: הטי"ת בשווא נע בגלל הדגש. לא ויחטאו

ו ב תִּנָּא הָעֵלָה עַל מוֹקְרָה עַל-הַמְּזִבָּח האם המוקד הוא של העולה?
מנחת שי: מ"ם זעירא וזה"א נחה, וזיתתה ראוייה במפיק (מכלול דף ל"ב).
המנחת שי מתכוון לדפוס ונציה בדפוס ליק הנפוץ הוא בדף כז עמ' א, העניין מתחיל בעמוד
ופעמים תהיה [ו] נחה היא הבני* ועברתו שמרה"ס
הקודם.

ה"א טספ כמו אמרה קהל נצח (עמוס א').
וּבְמִנְחָה נִפְלָם וְהַעֲנִיָּה וְהַחֲמִירָה בְּחִסְדִּי מִלֵּן לֹא מִשְׁקָן ה"א וּמִמַּעַיִם
יבא"ד. (שמות ז'). לִמֵּן נִהוּן וַיִּמָּסֶה שֶׁלֹּא מִכְּחוּ סָה
הַיּוֹם הַיָּסְרָה (שמות ט'). סָהַה מִיִּסְרָה (שעה)
עַל מוֹקְרָה עַל הַמְּזִבָּח (ויקרא ו').

ההערה מצד ימין היא של המהדיר רוטנברג, ההערה מצד שמאל היא של ר' אליהו בחור.

ו ה בִּבְקָר בִּבְקָר מסורה גדולה לניגוד: יג וַיִּלְקְטוּ אֹתוֹ (שמות טז, כא) וַחֲקָטִיר עָלָיו אֲחֵרֹן (שמות
ל, ז) וַיִּקְחוּ מִלִּפְנֵי מֹשֶׁה (שמות לו, ג) וְהָאֵשׁ עַל הַמְּזִבָּח מִדּוּעַ אֵתָּה כָּכָה דָל בֶּן הַמִּלֵּךְ (שמואל ב, יג,
ד) וְכִבְשׁ בֶּן שָׁנָתוֹ (יחזקאל מו, יג) וּמִנְחָה תַעֲשֶׂה עָלָיו (יחזקאל מו, יד) כְּתִיב וַעֲשׂוּ, יַעֲשׂוּ קִרִי אֶת הַכֶּבֶשׂ
וְאֵת הַמִּנְחָה (יחזקאל מו, טו) מִדִּי עֲבְרוּ יָקַח אֶתְכֶם (ישעיהו כח, יט) לְשׁוֹן לְמוֹדִים (ישעיהו ג, ד) ה' צְדִיק
בִּקְרָבָה (צפניה ג, ח) וַלְעֲמֹד (דברי הימים א, כג, ל) וּמִקְטָרִים לֵה' (דברי הימים ב, יג, יא).
כל אלה רמזים לפסוקים או ענינים שבהם מופיע הצירוף בבקר בבקר. והמסורה מציינת
שצירוף זה מופיע שלוש עשרה פעם במקרא.

צירוף זה מתפרש 'כל בוקר'. וכך מתפרשים הפסוקים המובאים כאן למשל הפסוק בסוף תצוה
(הפסוק השני המצויין): וַחֲקָטִיר עָלָיו אֲחֵרֹן קִטְרֶת סִמִּים בִּבְקָר בִּבְקָר בְּהִיטִיבוֹ אֶת-הַנֶּחֱלֹת
יִקְטִירָנָה: בפירוש הרב שמשון¹ הירש: בבקר בבקר מחזק את מושג הבוקר; הווה אומר:
השכם בבוקר. הוא מציין לדברי התלמוד הבבלי ביומא לג א שמציין את סדר הקרבת
התמידין והמוספים מה קדם למה.

סידור שני גזירי עצים קודם לדישון מזבח הפנימי, אף על גב דהכא כתיב בבקר בבקר
והכא כתיב בבקר בבקר [רש"י: בִּבְקָר בִּבְקָר בְּהִיטִיבוֹ אֶת הַנֶּחֱלֹת יִקְטִירָנָה (שמות לו, ז) קאי
למידרסיה אדישון פנימי ואהטצה והקטורת, כלכתיב יקטירנה, ואין קטורת אלא לאחר לישון]—
אפילו הכי מכשיר עדיף [רש"י: המכשיר ומתקן את הדבר הזה קודמו, ועליו מכשירי קטורת
הם, שהרי עליו הן המכשירין את הקטורת].

עם זאת, הרי בכל הפסוקים מתפרש בבוקר בבוקר 'כל בוקר ובוקר', אלא שהתלמוד מדייק
שיש עדיפות להקדים אם כתוב פעמיים בבוקר, ואם בשני מקומות כתוב בבוקר בבוקר יכריע
שיקול אחר.

¹ יש יוצאי אשכנז מתעקשים לכנותו שמשון שי"ן בפתח אולי כך שמו הלוועזי.

ו י קֹדֶשׁ קְדָשִׁים הגעיא בקר"ף היא מהגעיות שר"מ ברויאר מגדיר געיית רשות. היא מוצבת בהברה השנייה לפני הטעם כטן היא מובאת מכ"י לנינגרד.

מאשי קדש קדשיוסחוא קדשים

בפסוק יז גם כן יש געיא בקר"ף אבל משום מה היא אינה מסומנת במפעל הכתר של בר-אילן. בחיפוש בנביאים וכתובים במקומות שנשתמר כתר ארם צובה מצאתי רק במקום אחד: ד"ה ב לא ו ומעשר קדשים.
מנחת שי: אין בקו"ף מאריך בס"ס [=בפרי 90פרד].

ו יא כָּל אֲשֶׁר-יִגַּע בָּהֶם יִקְדָּשׁ: רש"י: קדשים כלים או חולין שיגעו זה ויכלעו ממנה יקדשו להיות כמות; שאם פסולה – יפסלו, ואם כשירה – יאכלו כחומר המנחה (ראה תו"כ צו פרשתא ב פרק ג,ו). נגיעה בלי בליעה אינה מקדשת, הקדושה היא לעניין הגבלת האכילה מבחינת הזמן והמקום.

הר"ש הירש: לשון רבים של "בהם" יכול להתייחס רק אל מאשי ה' שבפסוק זה או אל "קדשים" שבפסוק הקודם. ואכן הלכה זו איננה מיוחדת למנחה, אלא היא נוהגת בכל הקדשים. דבר זה נלמד במסכת זבחים (צו ע"ב) מן הפסוק הכולל המסכם: "זאת התורה לעלה למנחה... ולזבח השלמים" (להלן ז, לז). וזו ההלכה האמורה כאן: כל אוכל שנגע באחד הקדשים – ועל – ידי כך בלע מחומר הקודש – נידון כדין אותו קודש שנבלע בו. לדוגמה, אם חצי זית חולין בלע חצי זית של קודש, נידון כולו כדין כזית קודש; לפיכך זר האוכלו חייב; ואם היה הקודש פסול – כגון נותר – כל האוכלו חייב עליו. הרי זה הכלל, שהיתר מצטרף לאיסור – שאינו נוהג אלא בקדשים בלבד. הלכה זו נשנית לקמן ביחס לחטאת: "כל אשר – יגע בבשרה יקדש" (פסוק כ); והיא מתבארת במסכת זבחים (שם ע"א – ע"ב) ופסחים (מה ע"א) על יסוד הפסוק הזה: "ת"ר כל אשר יגע יכול אפילו שלא בלע ת"ל בבשרה עד שיבלע בבשרה... יקדש להיות כמוהא כיצד אם פסולה היא תפסל ואם כשרה היא תאכל כחומר שבה". "בשרה" האמור כאן הוא בשר החטאת; מדובר כאן אפוא במקרה, שדבר מן ההיתר חדר אל האיסור בעקבות המגע שביניהם, אך לצורך הכלל, שהיתר מצטרף לאיסור, – אין הבדל בין היתר שנבלע באיסור לבין איסור שנבלע בהיתר.

אלא שעדיין יש לעיין בהלכה זו; שהרי היא תופסת את "יגע ב" – כחידרה – ולא כמגע חיצוני ללא כל העברה. קשה להניח, שדבר זה רמוז בלשון "יגע בבשרה"; שהרי "יגע ב" – האמור במקראות המקבילים – "כל – חננע במזבח יקדש" (שמות כט, לז), "כל – חננע בהם יקדש" (שם ל, כט) – גורר תוצאות דומות, ואף – על – פי – כן הוא מציין רק נגיעה חיצונית. וזו גם משמעות "יגע ב" – בכל המקרא. לפיכך נראה לנו, שהלכה זו מקובלת מפי השמועה; ולימוד הברייתא – "בבשרה עד שיבלע" – רק מסמך אותה ללשון המקרא כדי להקל על הזכרון. עם זאת נראה לנו, שמשמעות "יגע ב" – שבאותם מקראות מתאימה למשמעותה בפסוק שלנו. שהרי זו ההלכה האמורה באותם מקראות מקבילים: הנגיעה במזבח ובכלי שרת מעבירה את הקדושה אל החפץ הנוגע. אך אין זו נגיעה חיצונית בלבד, אלא זה התנאי שנאמר בה: רק ראשו של מזבח, המיועד לקלוט דברים מקודשים – או הכבש המוביל אליו (שאיברי העולה יונחו בו לפני ההקטרה) – וכן רק "תוכן" של כלי השרת, הקולט דברים העומדים להתקדש – רק אלה מעבירים את הקדושה על – ידי מגע. ולא כל חפץ מתקדש על – ידי מגע, אלא רק הראוי לכך: במזבח – רק הראוי לאישים; בכלי הלח – רק לח; במידות היבש – רק יבש (ראה זבחים פג ע"א; פח ע"א). נמצאת אומר: יש יחס הדדי הדוק בין שני החפצים הנוגעים זה בזה; כביכול,

יש ביניהם חדירה של מושג. וכדין חדירת המושג שם - כן דין חדירת החומר כאן. - כבר ביארנו לשמות כט, לז: העברת הקדושה נובעת, כנראה, מאופי קודש הקדשים - והיא המפעילה אותו. ואילו חדירת החומר האמורה כאן פועלת בכל הקדשים - כולל קדשים קלים.

פירושו מעניין למדי, לעניין איסור או הגבלת דין אכילה למקום וזמן, הרי אם אין בליעה [מה שנקרא כאן 'חדירת החומר'], אין סיבה לקדש את הנוגע.

אבל לעניין הקדשת הכלים המשוחים יש כאן 'חדירה של מושג', וגם הדין שהמזבח מקדש פסולים 'קלים' שעלו עליו.

ו יד **תְּבִיאָנָה** הדגש בנו'ן מבחין בין המשמע כאן 'תביאו (נסתרות) אותה' (או תְּבִיאָנָה אותה... אבל 'תביאו' כדי לחסוך בלכול) ובין תביאו או תְּבִיאָנָה (אותם או אותו, לא כינוי נסתרת, כלומר לא אותה).

מנחת שי: מה שגמס' במסור' ח' מלין דגשין יחידאין וסימ' תחתנה תביאנה זכו', עיין ביאורם במסור' ריש פ' נח.

מסורה גדולה ורשה (ונציה) בראשית ו טו: **תְּכַלְכֶּנָה** ח מלין דכל חד וחד ל דכוותיה דגש [= שמונה מילים שכל אחת מהן אין כמוה בדגש (יחידאות מבחינת הדגש, אבל יש מלים אחרות באותו כתיב ולפעמים בניקוד דומה ללא דגש)]. וסי' ויִסְגֹּר בְּשֵׁר **תַּחֲתָנָה** (בראשית ב, כא); וְאֶל אִמָּה **תְּכַלְכֶּנָה** (בראשית ו, טז); מְרַבֶּכֶת **תְּבִיאָנָה** (ויקרא ו, יד); חֲכָמוֹת שְׂרוּתֶיהָ **תַּעֲנִינָה** (שופטים ה, כט); עֵינֵי **תְּרַאֲיָנָה** בָּהּ (מיכה ז, י); **תִּשְׁכַּנָּה** (יחזקאל יז, כג) דבחר מרום ישראל²; **שְׁמַעְנָה** וְאַתָּה דַע לָךְ (איוב ה, כז); **קַחְנָה** בְּיָדָךְ וְלָךְ (ירמיהו לו, יד).

תו לחכם ויחכם-עוד

אני מבקש מאוד ממי שיש לו הערות שלא ימנע מלשולחן אלי

הכתובת למשלוח: eliyahule@gmail.com

הערות מתקבלות גם באנגלית.

הודעה מאתר "לדעת" כאן תוכלו להוריד גליונות פרשת השבוע מדי שבוע (גם גליוננו מופיע

שם): t.phpwww.ladaat.net/giliono

מאמרנו מופיע **ונשמר** באוצר החכמה בפורום העלאת מאמרים

<https://mail.google.com/mail/ca/u/0/#search/dvir/14a6bf5feb771ff>

אם אתה מתעניין

בהבטים הלשוניים של התורה

(לשון המקרא, המשנה, התלמוד וכו')

אתה מוזמן להרשם (בחנם)

לקבלת דוא"ל געושיאים לשוניים

בתעבתי: maanelashon@gmail.com

☺ בוא להחכים את עצמך ואת שאר המכתבים ☺

² הפסוק השלם: **בְּהָר מְרוֹם יִשְׂרָאֵל** אֲשֶׁתִּלְנֵנוּ וְנִשָּׂא עֲנָה וְעֵשָׂה פָרִי וְהָיָה לְאֶרֶז אֲדִיר וְשָׁכְנוּ תַּחְתָּיו בְּל צִפּוֹר כָּל־כָּנָף בָּצֵל דְּלִיתָיו תִּשְׁכַּנָּה: